

מאפיינים ראשוניים עיקריים של הלוקים ב- ASD

לא שומרים על קשר עין - בעיקר כשנכנסים לשיחה אינטימית (אינטימיות = פרטיות + קרבה פיזית / רגשית). ברגע שנכנסת לשיחה עמוקה מעט, הוא מזיז את העיניים, ומנסה להתחמק משמירה על קשר עין.

קושי בשינויים - כל מה שמשתנה, בין אם זה הרגל או אירוע מתוכנן. כלומר דברים שתכננו ביחד ולא יצאו לפועל, או סתם כך הרגל קבוע, כמו שינוי מקום ישיבה ועוד - כל אלה יוצרים קושי משמעותי. **חוסר טאקט** - בהגדרה המילונית "חוסר התחשבות בזולת", כלומר להגיד את הדבר הלא נכון, בזמן הלא נכון. דברים שהם סבירים במציאות מסוימת, ולא נעימים בעליל במציאות אחרת. "את לא אמא שלי", אם נאמר לאחות בגילך, זה הגיוני. אבל להגיד את זה למורה, פחות מתאים. אצל בוגרים נראה "סתימת פה" מתוכננת.

חוסר קבלת סמכות והבנת היררכיה. קושי מהותי להבין שהעולם בנוי מדרגות, ובכל מדרגה יש משהו מעליך. נראה לו שכולם אותו דבר.

קשיים סנסוריים בכל החושים. **מגרד, לא רואה, לא יכול לשמוע רעשים מסוימים**.

חזרתיות באוכל, בבגדים, במילים. אקולליה (חזרה קולית על הברות מסוימות אצל ילדים ברמת תפקוד נמוכה). **שימו לב, גם על טעויות**.

תחומי עניין מצומצמים - משחק בדברים מועטים, קושי בפיתוח רעיונות, קשרים, יכולות.

מדבר רק בנושאים מסוימים. לא מביע רגש כלפי מה שלא מעניין אותו.

חוסר הבנה של סיטואציות / בעיות חברתיות - אין סליחה וכפרה, גורם לקצרים חברתיים. לרוב יהיו בעיות חברתיות ראשוניות, כלומר אי ידיעה כיצד להתחבר ולפתח קשר או חברות. אצל רוב הבנות וחלק מהבנים בתפקוד הגבוה מאד נראה קושי בהחזקת הקשר, וחוסר יכולת לחזור לקשר ללא תיווך או עזרה.

עקשנות - קיבעון, גם אצל ילדים שקטים או מופנמים.

קושי נויורולוגי שלא תלוי בוויסות או בעצבנות. אצל ילדים לא מווסתים, כשלא נמלא את הרצון שלהם, זה יתבטא בצעקות. אצל ילדים "נוחים" או מופנמים זה יתבטא בשקט. הם יחוו קושי לשחרר את הרצון שלהם, ומצוקה ללא יכולת להשתחרר ממנה.

שיתוף חוויות כמידע ולא כחוויה - עונה ברמה טכנית גם על דברים מרגשים או כואבים.

1. עולם דמיון מצומצם או רחב מדי.

בעיות משניות שנוצרות במהלך החיים בעקבות ליקויים אלו:

שומע למי שהכי מפחיד / משמח, בגלל שהוא מתקשר דרך ארבעה רגשות עיקריים - שמח, עצוב, כועס, מפחד. בהמשך נוספים גם בהלה וגועל. בגיל המבוגר נראה כי יש לו כפל נאמנות, ושהוא לא מסוגל להיות נאמן לבן / בת זוג.

2. חשיבה של הכל או לא כלום. שחור / לבן.

3. אם לא מצליח להבין או לתקשר - כועס על מי שמולו, שהוא לא מסביר נכון.

4. מאשים אחרים, ולא לוקח אחריות.

5. **שואף לנורמליות.** משתמש במילים האלו הרבה.

6. **נעלב.** בעוד שאוטיסטים ברמה נמוכה לא נפגעים, האוטיסט ברמת תפקוד גבוהה נפגע ורגיש מאד, בעיקר כי הוא חי עם אנשים נורמליים, ומהם הוא לומד.

7. **חוסר יכולת לפתח שיחות.** מעדיף לשתוק כדי לא לדבר שטויות.

8. **נעילת בוכנה - להתרצף.** חוסר הפרגמטיות והקיבעון גורמים לו להיתקע. נעילת בוכנה שייכת למכונות או רכבים בעלי מנוע חזק. זוהי נעילת

שיניים שאין דרך לפתוח אותה באופן רגיל. אנשים שנתקעים על דברים מסוימים נראים כאילו הם נעולים ולא מוכנים ולא יכולים להשתחרר מהרצון שלהם ממש כמו נעילה מכנית של מכונה. את המושג "להתרצף" המציאה הבת שלי כשכאב לה על קרובת משפחה, ילדה ש"נתקעה" על משהו, והפסידה את מה שכן יכלה לקבל. "את מתרצפת על המרצפת, ואת מפסידה הכל". אהבתי את המרצפת והרצף ביחד, וזה הפך למטבע לשון אצלנו.

תסכול ורחמים עצמיים. ככלל כשאני מתוסכל, אני מרחם על עצמי.

אם אני מתוסכל הרבה פעמים, משמע ארחם על עצמי הרבה פעמים. וכשאני לא מצליח להבין סיטואציות, אני מתוסכל.

שאלון קצר.

תענו עליו פעמיים.

פעם אחת עכשיו, ופעם שניה אחרי קריאת הספר.

תנו דוגמא שאתם מכירים, מילדכם או מכם, למצב של...

לא שומר על קשר עין _____

קושי בשינויים _____

חוסר טקט _____

קושי בסמכות או בהבנת היררכיה _____

קושי סנסורי _____

חזרתיות _____

אם וכאשר ילדך מקשיב לך בסוף, מתי לדעתך זה קורה באמת?

מאפיינים ראשוניים ב-ASD, אצל ילדים ומבוגרים.

שמירה על קשר עין:

הקושי בשמירה על קשר עין הוא התסמין הראשוני שנצפה בו.

לרוב, המאבחים יגלו עניין רב בנושא הזה.

כלומר הם יבדקו דבר ראשון אם יש קשר עין, החל מגיל ינקות. באבחון בודקים גם איכות של קשר עין. יש למשל ילדים שיוצרים קשר עין תקין לכאורה, אבל לזמן קצר או ארוך מהמצופה, או שיוצרים את קשר העין בזמן הלא נכון.

ישנו כלל "ההיפך הוא אותו הדבר", וקשר עין חודרני הינו סימפטום בדיוק כמו היעדר קשר עין.

לכן הנתון הזה ייבדק. קשר עין חודרני תואם לגיל צעיר מאוד, 1-2 שנים. מעבר לזה, ילד כבר מפתח יכולות רגשיות, ולרוב קשר עין חודרני יצביע על בעיה כלשהי.

בחתך לא מדויק, הרבה מאובחנים עם אפיוני אספרגר - מה שנכנס תחת מטריית הרצף, ישמרו על קשר עין חודרני. בעיקר כי יש להם מובחנות בקושי - בעיה מוכרת בהבעות רגש.

בחלק מהסיטואציות בחיים נתקשה כולנו לשמור על קשר עין, לדוגמא, כשאנחנו משקרים. ככל שיתחקרו אותי יותר, כך ארגיש יותר צורך "לברוח" או כשאנחנו רוצים להסתיר את הכוונה האמיתית שלנו.

או ממקום של הדרת כבוד, כשאנחנו יראים מהדמות שלפנינו (ללא פחד או חרדה). ישנן סיבות נוספות, והיה מעניין לבדוק אם הלוקים באוטיזם חווים את זה בזמן שהם לא שומרים על קשר עין.

בעבודתי עם ילדים או אנשים על הרצף, שמתי לב לתופעה מעניינת: הרבה מהם אומנו עם הזמן ליצור קשר עין - או כי הם נדרשו לכך, או בגלל מוסדות הלימוד הרגילים שהם לומדים בהם, או בגלל חיקוי המבוגרים שבסביבה. מה שחזר באחוז גבוה היה שכששוחחנו שיחה אינטימית, או על משהו לא נעים, או על חוויה קשה ולא נעימה, או על משהו שדרש מהם להיכנס פנימה - העיניים ירדו או נעו לצדדים באופן אוטומטי. חלק קטן שמר על קשר עין חודרני ומאומץ.

מבדיקה שעשיתי למאות ילדים נוירופיקלים ("רגילים"), ראיתי משהו אחר. ככל שהשיחה אינטימית יותר - כך הם הקפידו יותר לשמור על קשר

איך היה
בבית הספר?

מתי זה
'לגמר'??

מה היא
רוצה?

